

OBSERVATORION UUSI ELÄMÄ

Helsingin observatorio Tähtitorninmäellä avataan syksyllä 2012. Siitä tulee elämyksellinen yleisökeskus, joka esittelee tähtitieteen historiaa, nykyhetkeä ja tulevaisuutta. Sen kohdeyleisöä ovat lapset ja nuoret sekä suuri yleisö. Vuonna 1834 valmistunut arkkitehti **C. L. Engelin** ja professori **August Argelanderin** suunnittelema rakennus peruskorjataan vuosina 2011–12. Helsingin observatorio on organisatorisesti osa Helsingin yliopistomuseota. Siihen tulee yleisökeskuksen lisäksi mm. kahvila sekä Tähtitieteellinen yhdistys Ursan toimitiloja.

Helsingin yliopiston observatorio ehti täyttää 175 vuotta syksyllä 2009 ennen sulkemistaan, jolloin tähtitieteilijät siirtyivät fysiikan laitokselle Kumpulán tiedekampukselle. Observatorion historiaa ja viime vaiheita kuvaa tähtitieteen professori **Kalevi Mattila** arvostelussaan tässä lehdessä **Raimo Lehden** ja **Tapio Markkasen** kirjasta (s. 56–60), jossa kerrotaan suomalaisesta tähtitieteen tutkimuksesta.

RINNAKKAISELOLAKI

Eduskunnan piti tänä keväänä hyväksyä rinnakkaiselolaki, eli laki muuntogeenisestä kasvituotannosta. Esitys raukesi, ja tuleva hallitus päättää, tekeekö se uuden ehdotuksen. Viime tammikuussa joukko tutkijoita luovutti eduskunnalla 557 nimen vetoamuksen, jossa oltiin huolissaan soveltavan biotutkimuksen rajoittamisesta Suomessa. *Tieteessä tapahtuu* -lehdessä (1/2011) alkoi keskustelu adressin julkaisemisen jälkeen.

Tässä numerossa (s. 49–51) vetoamuksen ensimmäiset allekirjoittajat vastaavat sen herättämään kritiikkiin. Keskustelun ytimessä on, mikä on ollut adressin pääviesti. Osapuolet ovat yksimielisiä siitä, että asiallinen tieteellinen keskustelu muuntogeenisistä lajikkeista on hyvin vaikeaa

mutta välttämätöntä. Puolueetonta tietoa tarvitaan poliittisen päätöksenteon tueksi.

TARVITAANKO TIEDEMINISTERIÄ?

Kulttuuri ja tiede olivat varsin vähän esillä puolueiden vaalikeskusteluissa ja -ohjelmissa. Rehtori **Thomas Wilhelmsson** ja akatemiaprofessori **Ilkka Hanski** ottivat kantaa tiedeministeriin Helsingin yliopiston vuosipäivän juhlassa 25.3. Vaikka ajatus tiedeministeristä on Wilhelmssonin mielestä kannatettava, hän ei pidä ratkaisua nykyoloissa suotavana. Suuri uhka hänen mukaansa olisi tutkimus- ja innovaatioasioiden yhdistäminen tiedeministerin salkkuun tavalla, joka veisi vielä nykyistä enemmän tutkimusrahoitusta soveltavan tutkimuksen suuntaan. Hanskin mielestä tiedeministerin toteuttamisessa hyvä vaihtoehto on tiede- ja tutkimusministeri, huono vaihtoehto taas tutkimus- ja innovaatioministeri. Wilhelmsson odottaa tulevalta opetusministeriltä perustutkimuksen merkityksen ymmärtämistä ja valmiutta rakentaa toimivaa julkista tutkimuksen infrastruktuuripolitiikkaa. Myös Professoriliitto ja Tieteentekijöiden liitto katsoivat kannanotossaan juuri ennen eduskuntavaaleja perustutkimuksen aseman vahvistamisen tärkeämmäksi kuin uuden ministerin saamisen.

KOULUTUSPOLITIIKAN JA NUORTEN ONGELMAT

Myöskään koulutuspolitiikka ja nuorisokysymykset eivät juuri näkyneet vaalien alla, vaikka niistä on tullut uutta tutkimustietoa. Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkijat avaavat koulutuksen ja yhteiskunnan monimutkaisia suhteita tuoreessa teoksessaan *Koulutus yhteiskunnan muutoksissa: jatkuvuutta ja katkoksia* (toim. **Johanna Lasonen** ja **Jani Ursin**). Kaksi keskeisintä koulutuspoliittista

ongelmaa suomalaisessa yhteiskunnassa ovat koulutuksen ja yhteiskunnan muuttunut suhde sekä maahanmuuttajien huono asema. Kirjoittajien mukaan valtiovallan kiinnostus koulutusta kohtaan on vähenemässä, ja innovaatioajattelun takana oleva tiedon ja osaamisen merkitys on laskemassa.

Nuoria jää jatkuvasti työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolelle. He putoavat myös yhteiskunnan palveluiden ulkopuolelle. Syrjäytymisen taustalla on paitsi koulutuksen puute myös perhetausta. Se alkaa jo peruskoulussa. Nuorten mielenterveyden häiriöiden aiheuttama työkyvyttömyys jatkaa kasvuaan. Nämä ovat hälyttäviä johtopäätöksiä viimeaikaisista tutkimuksista ja selvityksistä. Aalto-yliopiston yliopilaslehdessä *Ainossa* (3/2011) arvioidaan viime hallituksen nuorisopolitiikkaa. Asiantuntijat luonnehtivat siinä nuorten ongelmien ennaltaehkäisyä sekä nuorten opintotukea, sosiaaliturvaa, mielenterveyttä ja vaikutusmahdollisuuksia. Myös ministerit arvioivat nuorisopolitiikan onnistumista.

VERTAISRAHASTO

Tampereen yliopiston tutkijoiden ideoima vertaisrahasto on uusi vapaaehtoisuuteen, vertaisuuteen ja avoimuuteen perustuva tieteen rahoitusmalli. Rahasto on mahdollisimman avoin, nopealiikkeinen ja demokraattinen. Se toimii verkossa ja kerää varoja tutkimusten rahoittamiseen. Osallistua voi jo kymmenellä eurolla kuussa. Tutkimushakemukset julkaistaan sivuilla nimettöminä ja tukijat päättävät rahoituksesta äänestämällä. Tutkimusrahoitusta haetaan ja jaetaan kolmesti vuodessa.

Tutkijoille vertaisrahasto on keino saada tukea lyhyille hankkeille, joiden rahoitus on muuten vaikeaa. Aloitteleville tutkijoille se voi olla ensimmäinen porras tutkimuksen maailmaan ja tieteelliseen yhteisöön. Toteutetut tutkimukset julkaistaan e-julkaisuna vertaisrahaston sivulla (www.vertaisrahasto.fi).

MITEN MEISTÄ TULI TOHTOREITA?

Tieteelliset seurat ovat julkaisseet vapaamuotoisia kertomuskokoelmia tohtoriksi tulemisesta. Historiantutkijat ovat julkaisseet kirjan *Miten meistä tuli historian tohtoreita* (toim. **Päiviö Tommila**, Suomen historiallinen seura, Helsinki 1998), oikeustieteilijät *Miten meistä tuli oikeustieteen tohtoreita* (toim. **Heikki Halila** ja **Pekka Timonen**, Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 2003) ja kasvatustieteilijät *Miten minusta tuli kasvatustieteen tohtori* (toim. **Jouko Kauranne**, **Martti T. Kuikka**, **Erkki Merimaa** ja **Jukka Rantala**, Suomen koulutushistoriallinen seura, Helsinki 2009). Viimeksi on ilmestynyt *Miten meistä tuli filosofian tohtoreita* (toim. **Markku Roinila**, Suomen Filosofinen Yhdistys, Helsinki 2010). Uusiakin hankkeita on meneillään. Historiantutkijoiden kokoelman esipuheessa akateemikko Päiviö Tommila esitti aikoinaan toivomuksen, että myös muiden tieteiden parissa koottaisiin samankaltaisia kirjoja.

USIA JÄSENSEUROJA

Tieteellisten seurain valtuuskunnan kevätkokouksessa 28.3.2011 hyväksyttiin viisi uutta jäsenseuraa. Kaikkiaan valtuuskuntaan kuuluu tällä hetkellä 260 tieteellistä seuraa. Uusia jäsenseuroja ovat Eurooppalaisen filosofian seura ry, Fysikaalisen farmasian yhdistys ry, Kehitystutkimuksen seura ry, Mediakasvatusseura ry ja Tutkijaliitto ry. Valtuuskunnan puheenjohtajana jatkaa kansleri **Ilkka Niiniluoto** ja varapuheenjohtajana professori **Juhani Keinonen**.

VERKKOLEHTI

Tieteessä tapahtuu -lehden verkkosivujen ja -lehden lukijamäärä on kasvanut huomattavasti parin viime vuoden aikana (57 000 vierasta vuonna 2009, 145 000 vierasta vuonna 2010). Verkkolehden lukijoilla on nyt mahdollisuus jakaa artikkeleita tai niiden abstrakteja sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa tai Twitterissä.

Ilari Hetemäki